

EL VISIBLE I L'INVISIBLE

LLUÍS VENDRELL
ISABEL VENDRELL
LLUÍS JOFRE

1 - INTRODUCCIÓ

Dins de la recerca i estudi que estem efectuant sobre les forces *invisibles* que anomenem forces tel·lúriques, en megàlits i esglésies de l'àrea Catalanoaragonesa i la plasmació en dibuixos (*visibles*) d'aquestes forces, hem cregut interessant, estudiar 3 esglésies, un paradolmen i un menhir de l'àrea del Montseny. Ens centrarem dons, en explicar la nostra experiència en general aplicada al Montseny en particular.

2 - INICI DE LA RECERCA

Tot va començar quan en la dècada dels vuitanta en Lluís Vendrell i Sala de Cardedeu, interessat per l'arqueologia i aficionat a la radioestèsia, va visitar la Cova d'en Daina a Romanyà de la Selva. Per casualitat, es va trobar amb uns francesos, que amb un pèndul estaven estudiant les forces tel·lúriques del dit megàlit. L'invitaren a que ell fes el mateix i va comprovar que també el seu pèndul es movia en les mateixes línies que havien marcat els francesos quedant admirats d'aquesta coincidència.

Animat per aquella experiència es va decidir inspeccionar els dòlmens que tenia més aprop de casa, com els megàlits de la Roca del Vallès, la Pedra Arca de Vilalba Sasserra i la Pedra Gentil de Vallgorguina; adonant-se que tots tenien unes línies de força semblants.

En principi, les explicacions que donava als seus amics, no eren rebudes amb massa entusiasme.

Va ser quan en la primavera de l'any 1998, l'Àrea d'Arqueologia del Museu de Granollers, va organitzar una sortida al conjunt megalític de la Roca del Vallès, el Lluís va fer una demostració de l'ús del pèndol davant dels assistents i Pere Font i Padró, membre de l'Àrea d'Arqueologia igual que el Lluís, es va interessar per la demostració. Passats uns dies el Pere li va comunicar que estava molt interessat per aquella experiència i li va proposar que seria interessant que aquelles línies de força quedessin plasmades en un dibuix, oferint-se per dibuixar-les, i és així com tots dos varen iniciar la recerca de les forces invisibles que envolten els megàlits, en Lluís cercant-les amb el pèndol i en Pere dibuixant-les, el primer dibuix de les forces va ser la Cabana del Moro-Cèl·lecs a la Roca del Vallès i el segon la Cova d'en Daina i així fins a 289 megàlits i 18 esglésies.

Al principi quan el Lluís i en Pere cercaven les forces dels megàlits en plena muntanya i veien que s'acostava gent, es trobaven incòmodes i deixaven de marcar les línies. Actualment trobem molta gent interessada pel que estem fent i es dona la circumstància que s'ha presentat més d'un sauri, que ha confirmat les forces que trobem.

En molts llocs, al demanar permís per dibuixar les forces, els responsables ens han dit que abans que nosaltres, hi ha hagut gent que també els hi han fet comentaris sobre el tema.

Més tard es va afegir a la tasca d'en Lluís els seus germans Isabel Vendrell, en Josep Vendrell i el seu fill David, tots ells d'una família de saurins, dons el Josep Vendrell, l'avi de Can Romà, i el seu fill Pepet, ja s'havien dedicat a aquests menesters.

Amb el temps s'incorporaren al grup la Carme Vila i en Lluís Vidal, excursionistes, membres del Centre Excursionista de Catalunya, dedicats a realitzar i publicar itineraris per arreu del país on hi hagin monuments prehistòrics.

El treball de tot aquest equip es va veure recompensat amb la publicació d'un Llibre "DE CARDEDEU AL MEGALITISME" publicat pel Museu Tomàs Balbey de Cardedeu.

Tota aquesta recerca es va suspendre momentàniament l'any 2010, quan la malaltia de Pere Font i les morts de Josep Vendrell i Lluís Vila va minvar l'equip.

Sent el Lluís Vendrell membre del Patronat del Museu Tomàs Balbey de Cardedeu, va contactar amb un altre membre del Museu, en Lluís Jofre que es va oferir a continuar els dibuixos que en Pere Font ja no podia fer.

En tot moment ens hem sentit recolzats pel personal del Museu Arxiu Tomàs Balbey, de Cardedeu, que ens dona ànims per continuar la nostra tasca.

I així és com es va tornar a la tasca de recerca i dibuix de les forces en monuments megalítics, fin que un dia, en Daniel Rangil ens va portar a la Canònica de Santa Maria de Roca-Rossa al municipi de Tordera, perquè segons li varen dir - i ho publica en el seu llibre - *"tot sovint venien excavadors perquè als saurins els hi marcava que allà hi havia un tresor"*.¹ Al passar el pèndul, varem comprovar que efectivament hi havien línies de força. Això ens va fer pensar que altres esglésies romàniques també en podrien tenir .

3 - DESCRICIO DE LES FORCES TEL·LÚRIQUES

Les forces tel·lúriques són totalment naturals, degudes possiblement al geomagnetisme de la terra i poden estar a qualsevol lloc on aquestes es manifesten.

Entre mig de la ciència i el món de les idees, les forces tel·lúriques: veritables, doncs hom les pot experimentar, físicament invisibles, difícilment quantificables, però allà estan donant-nos un testimoni de l'actuació dels nostres ascendents.

És l'home qui les busca per posar-hi damunt els seus monuments. A la dualitat de funcions del megàlit, ritual (menhir) o d'enterrament (dolmen), cal afegir-hi una altra menys metafísica que és la de senyalar un territori, explotat per un grup humà determinat. Aquests tenen el dret atàvic sobre el territori i alcen pedres en els seus rituals sagrats perquè és allà on tenen enterrats els seus avantpassats. Un element comú tan a dòlmens com a menhirs, és un cercle exterior de força que envolta el monument, aquest cercle podria determinar l'espai sagrat on construir el dolmen o aixecar el menhir.

En usar el pèndol i passar-lo per sobre els indrets on hi ha forces, aquest descriu tres tipus de moviment, *Línies, Espirals i Cercles*.

Línies, són quan el pèndol es mou paral·lelament a terra descrivint una línia recta, o amb lleugera cova de certa longitud.

Espirals, quan el pèndol, partint de la posició de repòs, va descrivint una espiral, adoptant un moviment circular que varia de diàmetre i de velocitat segons l'intensitat de les forces tel·lúriques. Quan aquestes són molt fortes el pèndol arriba a voltar quasi horitzontal respecte al terra.

Cercles, el pèndol va dibuixant una línia corba per la banda exterior del megàlit fins tancar-la, envoltant-lo. És constant en totes les construccions megalítiques, sempre hi ha un cercle exterior de força. Poques vegades aquest "cercle" esdevé un rectangle o un polígon més o menys regular.

Zona Neutra o zona blanca, és el lloc on no hi ha cap força, però que hi convergeixen varies *línies*. Això només es dona en llocs on hi ha aixecat un menhir.

4- ELS MEGÀLITS PREHISTÒRICS I LES FORCES TEL·LÚRIQUES

El fenomen megalític a casa nostra dura des del neolític mitjà ple, que es desenvolupa cap el 4100-3400 aC. Fins el final del calcolític recent, que hom estima envers els 2700 – 2200 anys aC.; amb pervivència fins bel entrat el bronze antic, datat entre els 2200 i el 1800 anys aC.

Tot aquest període de temps comporta una evolució de les construccions megalítiques i es desenvolupa un determinat tipus de megàlit segons l'època i el territori determinat.

Arqueològicament a Catalunya es poden determinar uns 15 tipus de "dòlmens" diferents i en quant a menhirs es pot dir que hi han 3 tipus segon la seva morfologia.

4.1- Els dolmens

Els constructors de dòlmens tenien un coneixement racional de la força tel·lúrica i la tenien en compte a l'hora de construir el seus monuments, per això cercaven les forces adequades per a bastir-los segons els models de la zona i de l'època.

Quasi la totalitat dels dòlmens estudiats estan aixecats en llocs on hi ha determinades forces. Només 4 de 227 no hem trobat forces.

El coneixement de les forces tel·lúriques dona sentit a la creença de que, han de enterrar els seus morts allà on la terra manifesta quin és el lloc idoni per acollir els morts, i el lloc idoni és on hi ha forces tel·lúriques.

Quan enterren en dòlmens, els construeixen cobrint-los amb un gran túmul de pedres i terra, una purament arquitectònica (aguantar tota l'estructura) i una altra de simbòlica (és una cova que simbolitza la mare-terra).

L'esquema bàsic de les forces en un dolmen és: una o varies *espirals* enllaçades per *línies* dintre la cambra funerària, amb varies *línies* que partint d'aquestes *espirals* van cap al cercle exterior, a cops ultrapassant-lo. En els dòlmens amb corredor solen haver-hi varies *espirals* unides per una *línia* que fa de bisectriu del monument.

Hem pogut constatar que en molts casos, l'estructura tumular que cobria el dolmen, coincideix amb el *cercle* exterior de la força.

4.2 - Els menhirs

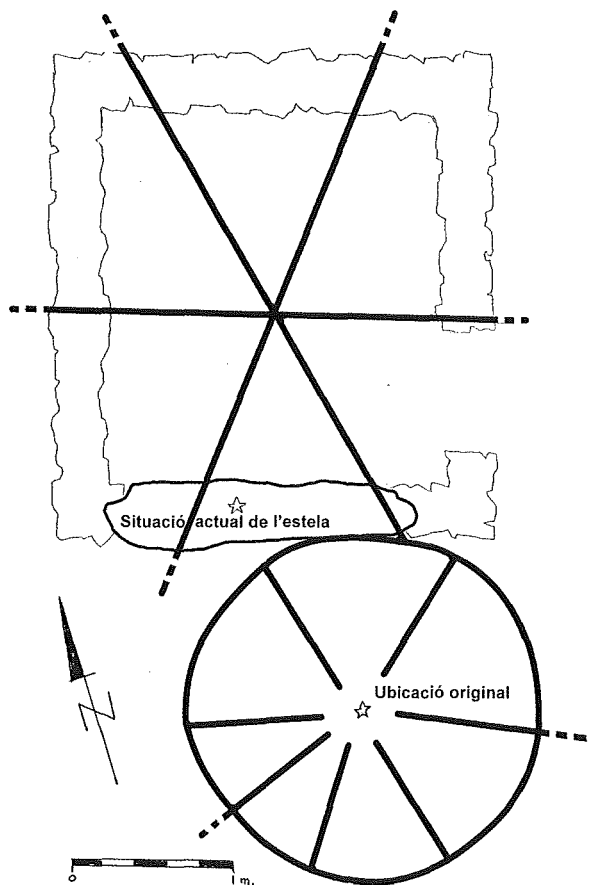
Els menhirs esdevenen l'element imprescindible per copsar la força de les creences del poble "megalític". La seva funció social, màgica-simbòlica, supera la funció pràctica com a senyal territorial.

Els menhirs es classifiquen segons la seva morfologia en: antropomorfs, estel·lifomes i fal·lifomes. La seva àrea geogràfica és molt extensa, avarca fins i tot comarques on els "dòlmens" hi són pràcticament desconeguts.

Quasi tots els que hem investigat, estan a la ubicació original, varen ser aixecats sobre una *zona neutra* (sense força), de la qual deriven una sèrie de *línies* que van fins al cercle exterior de força que envolta tots els megàlits. També sovint alguna *línia* sobresurt d'aquest cercle.

En els casos on el menhir està caigut o desplaçat aprop del seu lloc d'origen, es busque al voltant per esbrinar quin era el seu emplaçament exacte, quan es troben les forces que corresponen a un menhir i per tant la *zona neutra*, ens permet situar on estava realment aixecat.

Com a exemple de Menhir al Montseny hi ha l'anomenat La Sitja del Llop (dibuix 1) on es veu clarament les *línies* que conflueixen en una *zona neutra*, ubicació on estava elevat el menhir.

Dibuix 1

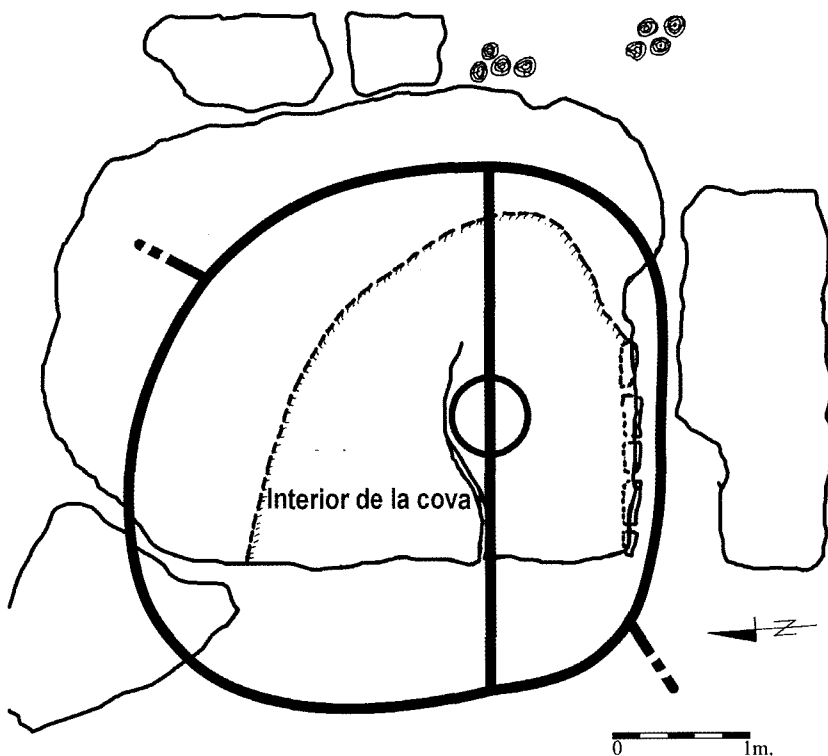
La Sitja del Llop

4.3 Els paradolmen

construccions en que s'aprofita una roca natural per bastir part de la cambra funerària, afegint-hi in curt corredor de lloses, i tapant-lo tot sota un túmul, sovint s'utilitza pared de pedra seca per acabar-los.

Són propis del Neolític Final (2700-2200 anys aC)

El paradolmen de la Mora (dibuix 2) és un clar exemple de com s'aprofiten les forces i la naturalesa per bastir una càmera funerària.

Dibuix 2

Paradolmen de la Mora

5- LES ESGLÉSIES ROMÀNIQUES I LES FORCES TEL·LÚRIQUES

Després d'estudiar més de 289 megàlits (227 dòlmens i 62 menhirs), i comprovar que aquests megàlits tenien unes forces tel·lúriques determinades i comunes, varem continuar l'estudi alternant megàlits i esglésies romàniques.

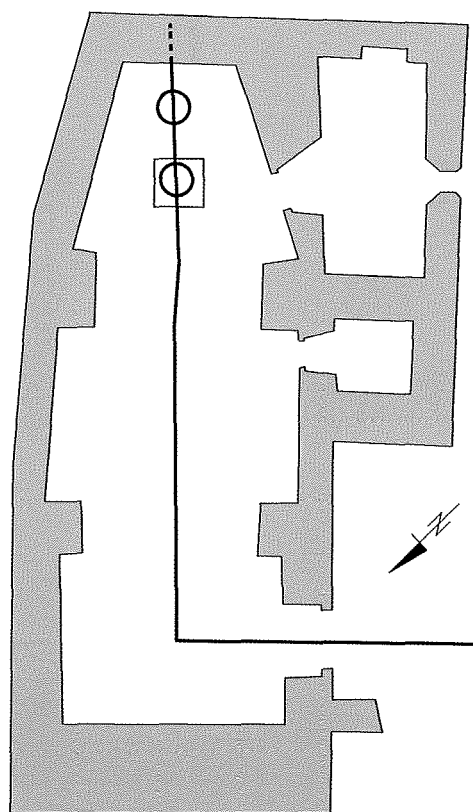
L'esquema bàsic de les forces tel·lúriques que hem trobat en les esglésies romàniques que hem estudiat és bàsicament:

- Una **Línia** (en línia gruixuda al dibuix) que travessa tota la nau i surt per la porta oposada o la porta lateral.

- Una o varies forces en **Espiral** (*cercles en línia gruixuda al dibuix*) en general a la zona del altar

Després de dibuixar les forces tel·lúriques de 18 esglésies romàniques de Catalunya com, la de la Canònica de Santa Maria de Roca Rossa, Sant Pere de Casserres, Santa Maria de Gualter, Santa Maria de Alaó, Mare de Deu del Mont, Monestir de Sant Llorenç de Sous, Sant Cristòfol de Beget, i altres, es va creure interessant estudiar per aquest treball 3 esglésies del Montseny:

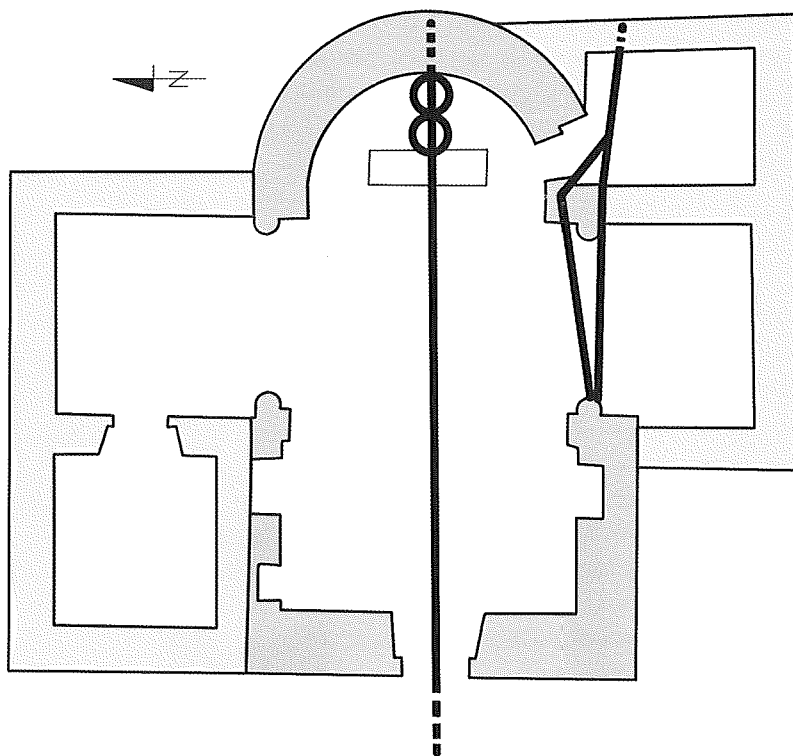
- Sant Cristòfol de la Castanya (dibuix 3)

Dibuix 3

. Sant Cristòfol de la Castanya

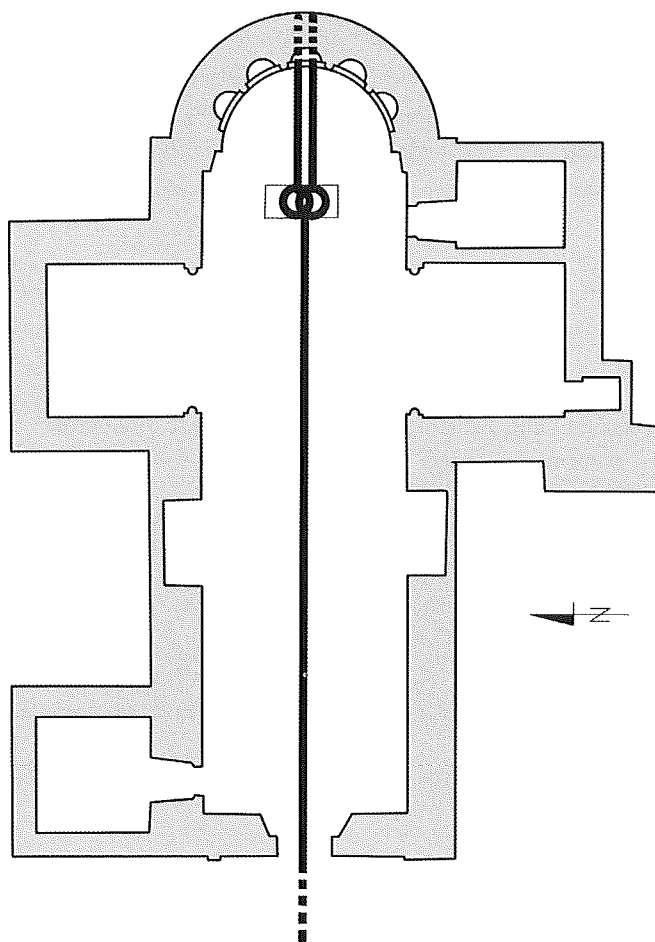
– Sant Cebrià de la Mora (dibuix 4)

Dibuix 4

Sant Cebrià de la Mora

– Sant Martí del Brull (dibuix 5)

Dibuix 5

Sant Martí del Brull

Com es pot comprovar en els dibuixos, les tres tenen una *Línia* central que travessa tota la nau i surt per la porta i una o més *Espirals* a la zona del altar, forces similars a les que hem trobat en altres esglésies.

Es dona el cas concret que l'ermita de Santa Madrona a Hostalets de Balenyà, on avui està l'Urbanització de Montanyà, esta construïda en un lloc on a l'interior hi han moltes forces que son similars a les forces que tenen tots els menhirs que hem estudiat. Al situar l'ermita sobre aquestes forces, deduïm que el menhir va ser arrancat i traslladat on actualment està ubicat, prop de l'ermita.

BIBLIOGRAFIA.

No hem trobat bibliografia centrada en l'estudi que estem fent, s'en troba referent a les corrents d'aigua i els sauris però tot i sent molt interessant, aquest no és el tema en la tasca que ens ocupa.

VENDRELL, LLUÍS I ISABEL; FONT, PERE; VILA, CARME; VIDAL, LLUÍS. *De Cardedeu al Megalitisme. Forces tel·lúriques, dòlmens i menhirs*, publicat pel Museu Arxiu Tomàs Balbey. Cardedeu

VIDAL LLUÍS; VILA, CARME. *El visible i l'invisible. Aproximació a la relació entre orientacions i forces tel·lúriques en el mon megalític. Rituals i simbolisme, de la prehistòria a l'actualitat*. Grup de recerques de les terres de Ponent 2010

RANGIL, DANIEL *Històries i llegendes de l'any vuit. Recull de cultura oral del Montnegre*

NOTA

1. Rangil, Daniel *Històries i llegendes de l'any vuit. Recull de cultura oral del Montnegre* pàg. 232

ELS AUTORS

Lluís Vendrell i Isabel Vendrell, de Cardedeu, germans, saurins, autodidactes, aficionats a l'arqueologia, amb el pèndul fan el treball de camp buscant les forces tel·lúriques.

Lluís Jofre, de Cardedeu, apassionat per l'arquitectura i l'art romànic, dibuixant, mesura i marca les forces sobre el terreny segons les indicacions dels germans Vendrell per tal de plasmar-les en un dibuix.

Lluís Vendrell, Isabel Vendrell i Lluís Jofre han estat els encarregats dels texts i de la coordinació.